Частична предварителна оценка на въздействието

Институция: Министерство на образованието и науката	**Нормативен акт: Проект на Постановление на Министерския съвет за изменение и допълнение на Наредбата за държавните изисквания към съдържанието на основните документи, издавани от висшите училища, приета с Постановление № 215 на Министерския съвет от 2004 г.. (обн., ДВ, бр. 75 от 2004 г.; изм. и доп., бр. 10, 39 и 79 от 2009 г., бр. 33 от 2011 г., бр. 62 от 2013 г., бр. 57 и 97 от 2022 г.)**
◉ Не е включен в законодателна/оперативна програма на Министерския съвет	○ Включен е в законодателната/оперативната програма на Министерския съвет за:
Лице за контакт: Росица Колева, директор на дирекция „Висше образование“ в Министерството на образованието и науката	**Телефон и ел. поща:** Тел.: 02 9217 616 e-mail: rosi.koleva@mon.bg

1.Проблеми за решаване:

1.1. Кратко опишете проблема/проблемите и причините за неговото/тяхното възникване. По възможност посочете числови стойности.

Проблем: „Действащата към момента Наредба за държавните изисквания към съдържанието на основните документи, издавани от висшите училища, приета с Постановление № 215 на Министерския съвет от 2004 г. не е адаптирана към съвременните европейските стандарти за достъп и обмен на информация, което значително ограничава развитието на дигиталните процеси във висшето образование по отношение на документацията, затруднявайки интеграцията на новите технологии и ефективното управление на академичните данни“.

Наредбата за държавните изисквания към съдържанието на основните документи, издавани от висшите училища, приета с Постановление № 215 на Министерския съвет от 2004 г. регламентира задължителното съдържание на дипломите и приложенията към тях, издавани от висшите училища в България. Тя изисква наличието на държавни символи, лични данни на дипломанта, информация за обучението и притежавания гербов печат.

Интеграцията на дигиталните процеси във висшето образование по отношение на документацията остава неравномерна и среща множество предизвикателства. Университетските администрации трябва да осигурят технологични решения, които да отговарят на нормативните изисквания и нуждите на всички заинтересовани страни.

Практическият опит показва, че е налице необходимост от допълване на някои от текстовете в Наредбата за държавните изисквания към съдържанието на основните документи, издавани от висшите училища. В действащата уредба не са предвидени възможностите за съхранение на книгата за регистриране на издаваните дипломи за висше образование в електронен вид, липсва яснота и стандартизация при издаване на дубликати на дипломи.

Към настоящия момент висшите училища поддържат главна книга и книга за регистриране на издаваните дипломи за висше образование (чл. 1, ал. 3 от Наредбата), но в ал. 5 на чл. 1 на настоящата Наредба е посочена само главната книга, която се води и съхранява в електронен вид. В тази връзка следва да се измени и допълни ал. 5 към чл. 1 с книгата за регистриране на издаваните дипломи за висше образование, която също се води и съхранява в електронен вид. Допуска се паралелно водене на хартиен носител.

Съвременната свързаност на различните електронни системи и допълнителните защити на дипломата (електронен номер, единен академичен номер) дават много по-голяма сигурност за притежателя на документа, отколкото снимка, която с времето съвсем губи своите функции. В тази връзка към данните, идентифициращи притежателя на дипломата за завършена образователно-квалификационна степен на висше образование, се предвижда да отпадне като задължителен реквизит снимката, заверена с печата на висшето училище.

Възниква и необходимост от синхронизиране на отделните реквизити на Европейското дипломно приложение с актуалните европейски тенденции, одобрени с Парижкото комюнике през 2018 година. Предложението е за допълване на ал. 3 на чл. 7 в европейското дипломно приложение да се вписва информация за дипломата, към която се издава: електронен номер на диплома или серия и уникален идентификационен номер (за дипломите, издадени преди 1 януари 2023 г.), регистрационен номер и дата на издаване.

Констатирана е необходимост и от въвеждане на някои пояснения в режима на издаване на дубликати, като се уточнява, че дубликат на диплома се издава върху утвърдения от висшето училище образец-дубликат на диплома към момента на издаването му, независимо от датата на издаване на оригиналната диплома, като в съдържанието му участват всички реквизити на оригиналната диплома.

В контекста на въвежданата електронизация на водените и издаваните от висшите училища документи е логично да се прецизират текстовете, свързани с воденето на тези документи на хартия (чл. 16 от Наредбата), като отпаднат изискванията, приложими към хартиените документи и бъдат въведени такива, свързани с електронното удостоверяване.

1.2. Посочете възможно ли е проблемът да се реши в рамките на съществуващото законодателство чрез промяна в организацията на работа и/или чрез въвеждане на нови технологични възможности (например съвместни инспекции между няколко органа и др.).

Разрешаването на визирания по-горе проблем не може да се осъществи в рамките на съществуващото законодателство чрез промяна в организацията на работа и/или чрез въвеждане на нови технологични възможности. Разрешаването на така поставения проблем може да се реализира единствено

чрез приемане на Постановление за изменение и допълнение на Наредбата за държавните изисквания към съдържанието на основните документи, издавани от висшите училища. Така ще се създаде възможност за необходимото актуализиране, синхронизиране и оптимизиране на нормативната уредба и постигане на по-прецизно и по-сигурно издаване на основни документи от висшите училища.

1.4. Посочете задължителните действия, произтичащи от нормативни актове от по-висока степен или актове от правото на ЕС.

Възниква необходимост от синхронизиране на отделните реквизити на Европейското дипломно приложение с актуалните европейски тенденции, одобрени с Парижкото комюнике през 2018 година.

1.5. Посочете дали са извършени последващи оценки на нормативния акт или анализи за изпълнението на политиката и какви са резултатите от тях?

Не са извършвани последващи оценки на нормативния акт.

2. Цели

***Обща цел**:*

Целите, които се поставят с приемането на предложените промени са актуализирането на Наредбата, по-доброто ѝ систематизиране, в съответствие с европейските стандарти по отношение на дигитализацията, достъпа до информация и обмен на същата. Очакваният резултат от прилагането на акта е създаване на нормативни предпоставки за оптимизиране и по-добро регулиране на процеса по издаване на основните документи от висшите училища. Също така ще се намали и административната тежест за страните чрез постигането на взаимно синхронизирани и актуални нормативни актове. Проектът за изменение и допълнение е в съответствие с насоките на националните политики за развитие на висшето образование у нас, както и на Стратегията за развитие на висшето образование в Република България (2021-2030) по отношение подобряването на организацията и на ефективността на образованието във висшите училища в страната. Предлаганото изменение кореспондира и с целите за развитие на висшето образование от Приоритет „Образование и умения“ на Националната програма за развитие „България 2030“, насочени към оптимизиране на висшето образование.

Конкретни цели:

- Повишаване на ефективността и прозрачността на дигиталните процеси във висшето образование.
- Приоритет на електронните данни и документи пред хартиените и въвеждане на електронна автентикация в съответствие с разпоредбите на чл. 13, алинеи 1-3 от Закона за електронния документ и електронните удостоверителни услуги като равностоен на подписа механизъм за идентификация и контрол на достъпа.
- Осъвременяване на нормативната рамка в съответствие с процесите на дигитална трансформация, което ще позволи на висшите училища да развиват електронни регистри, документи и удостоверителни услуги по начин, отговарящ на изискванията на Закона за електронното управление и европейските стандарти.
- Намаляване на административната тежест.

3. Заинтересовани страни:

Заинтересовани страни, върху които предложението ще окаже въздействие са:

- Проектът за изменение ще има пряко въздействие както по отношение на студентите в страната, така и към висшите училища в Република България – ще бъде предоставен достъп на студентите и преподавателите до осъвременени, синхронизирани и оптимизирани нормативни изисквания при съставянето и издаването на основните документи.
- Административният персонал във висшите училища- автоматизирането и дигитализирането на процеси като записване, издаване на документи и управление на студентската информация, ще подобри административната ефективност и от друга страна ще облекчи работата на администрацията.
- Министерството на образованието и науката като институция, провеждаща държавната политика в областта на висшето образование.

Общият брой на записаните студенти в България за академичната 2024/2025 година е 208 500 души. Данните от Националния статистически институт (НСИ) показват следното разпределение по степени и категории:

- Основни степени: 203 500 студенти са записани в програмите за „професионален бакалавър“, „бакалавър“ и „магистър“.
- Докторанти: Към края на 2024 г. в страната се обучават още 5 029 лица за придобиване на образователна и научна степен „доктор“.
- Чуждестранни студенти: Общо 574 от записаните докторанти са чужди граждани.

Обща тенденция: Броят на студентите отбелязва лек ръст спрямо предходната година, когато са били около 190 000.

Към 2025-2026 г. в България функционират 51 акредитирани висши училища (университети, академии и колежи), показват данните от Рейтинговата система на висшите училища.

Косвено заинтересовани страни:

Косвено проектът се отнася и към родителите и семействата на студентите и абсолвентите, както и – спрямо работодателите, в качеството им на ангажирани потенциални ползватели на специалисти, изграждани в рамките на системата на висшето образование. Косвено въздействие проектът ще има и върху цялото общество по отношение подготовката на бъдещи доказано квалифицирани от висшите училища участници в пазара на труда и в цялостния социум.

Посочете всички потенциални заинтересовани страни/групи заинтересовани страни (в рамките на процеса по извършване на частичната предварителна частична оценка на въздействието и/или при обществените консултации по чл. 26 от Закона за нормативните актове), върху които предложенията ще окажат пряко или косвено въздействие (бизнес в дадена област/всички предприемачи, неправителствени организации, граждани/техни представители, държавни органи/общини и др.).

4. Варианти на действие. Анализ на въздействията.

Вариант 1 „Без действие“:

Описание:

Вариант „Без действие“ означава да не се предприемат никакви действия. Ако се приложи Вариантът „Без действие“ ще продължат да са налице неактуални и несинхронизирани елементи в рамките на сега действащата Наредба. Това от своя страна създава предпоставки за невъзможност на прилагане на актуалната нормативна уредба, както и практически трудности при издаването на основните документи от висшите училища и съответно – до увеличаване на административната тежест за всички страни.

Положителни (икономически/социални/екологични) въздействия:

При приложението на този вариант не се идентифицират положителни въздействия върху нито една от заинтересованите страни.

(върху всяка заинтересована страна/група заинтересовани страни)

Отрицателни (икономически/социални/екологични) въздействия:

Прилагането на Вариант 1 „Без действие“ ще окаже негативно въздействие по отношение на заинтересованите страни, както следва: Студентите, преподавателите, административните служители ще са изправени пред възможен риск от практически трудности, възпрепятстване на пълноценното прилагане на електронни процеси и системи и неефективност в институциите от системата на висшето образование в Република България. Косвено негативно въздействие Вариант 1 ще има и спрямо работодателите, бизнеса и институциите, в качеството им на потребители на специалисти, обучавани в системата на българското висше образование. В тази връзка косвено негативно въздействие ще има и върху цялостното развитие на обществото, при употребата на основни документи, издавани от висшите училища.

В заключение може да се обобщи, че изборът на този вариант ще възпрепятства последователната държавна политика за създаване на адекватни и благоприятни условия в системата на висшето образование, което е една от основните предпоставки за подобряването на нейното качество и конкурентоспособност.

Специфични въздействия:

Прилагането на Вариант 1 няма специфични въздействия.

Въздействия върху малките и средните предприятия:

Прилагането на Вариант 1 е възможно да окаже негативно въздействие върху малките и средните предприятия в качеството им на потенциални потребители на специалисти, обучавани в системата на българското висше образование чрез затруднения, предизвикани от неточности, непълноти или други проблеми, свързани с основните документи, издавани от висшите училища.

Административна тежест:

Прилагането на Вариант 1 създава риск от допълнителна административна тежест във връзка с потенциални проблеми и трудности при изготвянето и употребата на основни документи, издавани от висшите училища, поради липса на синхрон и актуализация в нормативната уредба.

1.1. Опишете качествено (при възможност – и количествено) всички значителни потенциални икономически, социални и екологични въздействия, включително върху всяка заинтересована страна/група заинтересовани страни. Пояснете кои въздействия се очаква да бъдат значителни и кои второстепенни.

1.2. Опишете специфичните въздействия с акцент върху малките и средните предприятия и административната тежест (задължения за информиране, такси, регулаторни режими, административни услуги и др.)

Вариант 2 „Приемане на Постановление на Министерския съвет за изменение и допълнение на Наредбата за държавните изисквания към съдържанието на основните документи, издавани от висшите училища, приета с ПМС № 215 от 2004 г.“.

С приемането на Постановлението на Министерския съвет за изменение и допълнение на Наредбата за държавните изисквания към съдържанието на основните документи, издавани от висшите училища, приета с Постановление № 215 на Министерския съвет от 2004 г. (обн., ДВ, бр. 75 от 2004 г.; изм. и доп., бр. 10, 39 и 79 от 2009 г., бр. 33 от 2011 г., бр. 62 от 2013 г., бр. 57 и 97 от 2022 г.) ще се приведе нормативната уредба в областта на висшето образование в съответствие с европейските стандарти по отношение на дигитализацията, достъпа до информация и обмен на същата. Ще се допринесе за повишаване на ефективността и прозрачността на дигиталните процеси във висшето образование. Настоящата уредба, обвързваща редица документи със саморъчен подпис и хартиен носител, възпрепятства пълноценното прилагане на електронни процеси, системи и регистри. Предлаганите изменения дават приоритет на електронните данни и документи пред хартиените и въвеждат електронна автентикация в съответствие с разпоредбите на чл. 13, алинеи 1-3 от Закона за електронния документ и електронните удостоверителни услуги като равностоен на подписа механизъм за идентификация и контрол на достъпа. Предложените промени целят да осъвременят нормативната рамка в съответствие с процесите на дигитална трансформация, като позволят на висшите училища да развиват електронни регистри, документи и удостоверителни услуги по начин, отговарящ на изискванията на Закона за електронното управление и европейските стандарти.

Очаква се в резултат на тези действия да настъпят нормативни предпоставки за оптимизиране и по-добро регулиране на процеса по издаване на основните документи от висшите училища, да се постигне по-ефективно управление в сферата на висшето образование и да се намали административната тежест и рисковете от грешки и противоречия при съставянето и използването на основните документи, издавани от висшите училища**.**

За предложения проект на акт не са необходими допълнителни финансови средства и не се предвиждат допълнителни финансови разходи, което не води до въздействие върху държавния бюджет.

Положителни (икономически/социални/екологични) въздействия:

Прилагането на този вариант ще въздейства **положително върху всички заинтересовани страни**, които са описани надлежно в т. 3 „Заинтересовани страни“. Студентите, преподавателите, администрациите във висшите училища ще имат достъп до осъвременени, синхронизирани и оптимизирани нормативни изисквания при съставянето и издаването на основните документи, издавани от висшите училища, и съответно до облекчени процедури и снижени нива на административната тежест.

Косвено позитивно въздействие приемането на предложените промени ще има и за работодателите, бизнеса и институциите, в качеството им на потребители на специалисти, обучавани в системата на висшето образование у нас. Бизнесът и институциите ще получат възможност за работа в по-благоприятни условия с административен досег до необходима документация, издавана от висшите училища. В тази връзка непреки позитивни въздействия ще има и върху цялостното развитие на обществото.

С евентуалното приемане на предложените промени ще бъде продължена политиката за стимулиране на качеството в образованието и изпълнение на целите, заложени в Стратегията за развитие на висшето образование в Република България 2021-2030 г.

(върху всяка заинтересована страна/група заинтересовани страни)

Отрицателни (икономически/социални/екологични) въздействия:

В хода на извършените проучвания не се установяват отрицателни въздействия върху заинтересованите страни.

(върху всяка заинтересована страна/група заинтересовани страни)

Специфични въздействия: няма

Въздействия върху малките и средните предприятия:

Прилагането на Вариант 2 може да има потенциално положително въздействие върху малките и средните предприятия, в качеството им на ползватели на специалисти, обучавани в сферата на висшето образование и при намалени нива на риск от затруднено и/или противоречиво административно обслужване.

Административна тежест:

Вариант 2 ще намали административната тежест като създаде предпоставки за по-гладко протичане на процесите по издаване на основни документи от висшите училища и намаляване на рисковете от противоречия, неточности и грешки в тези документи.

(въздействията върху малките и средните предприятия; административна тежест)

1.1. Опишете качествено (при възможност – и количествено) всички значителни потенциални икономически, социални и екологични въздействия, включително върху всяка заинтересована страна/група заинтересовани страни. Пояснете кои въздействия се очаква да бъдат значителни и кои второстепенни.

1.2. Опишете специфичните въздействия с акцент върху малките и средните предприятия и административната тежест (задължения за информиране, такси, регулаторни режими, административни услуги и др.)

Вариант 3 „Нерегулативна намеса“ - Вариант 3 означава да се запази съществуващата нормативна уредба, като се приложат нерегулаторни мерки. В конкретния случай този вариант не може да бъде реализиран, тъй като

цитираните изменения не могат да се осъществят чрез саморегулиране от страна на нито една от заинтересованите страни. В тази връзка Вариант 3 е свързан с липса на предвидимост на действията и последствията от тях.

5. Сравняване на вариантите:

Степени на изпълнение по критерии: 1) висока; 2) средна; 3) ниска.

		Вариант 1 „Без действие“	**Вариант 2**
Ефективност	Цел: Достъп до осъвременени, синхронизирани и оптимизирани нормативни изисквания при съставянето и издаването на основните документи от висшите училища, намаляване на административната тежест.	3	1
Ефикасност	Цел: Достъп до осъвременени, синхронизирани и оптимизирани нормативни изисквания при съставянето и издаването на основните документи от висшите училища, намаляване на административната тежест.	3	1
Съгласуваност	Цел: Достъп до осъвременени, синхронизирани и оптимизирани нормативни изисквания при съставянето и издаването на основните документи от висшите училища, намаляване на административната тежест.	3	1

1.1. Сравнете вариантите чрез сравняване на ключовите им положителни и отрицателни въздействия.

1.2. Посочете степента, в която вариантите ще изпълнят определените цели, съгласно основните критерии за сравняване на вариантите:

ефективност, чрез която се измерва степента, до която вариантите постигат целите на предложението;

ефикасност, която отразява степента, до която целите могат да бъдат постигнати при определено ниво на ресурсите или при най-малко разходи;

съгласуваност, която показва степента, до която вариантите съответстват на действащите стратегически документи.

6. Избор на препоръчителен вариант:

По идентифицирания проблем се установи, че изборът на Вариант 2 и предприемане на регулаторни мерки би бил най-подходящ за прилагане.

Аргументите за това са свързани със следното:

1. Вариант 2 се отличава с най-висока степен на ефективност, във връзка с неговата целесъобразност и с най-висок потенциал за постигане на целите.

2. Вариант 2 се характеризира с най-висока степен на ефикасност сред идентифицираните варианти на действие с оглед на ефекта за заинтересованите страни и за обществото.

3. Вариант 2 съдържа най-голям потенциал за изпълнение на държавната политика, насочена към развитие на висшето образование в Република България и създаване на привлекателни условия за академично израстване. В тази връзка той се отличава с най-висока степен на съгласуваност.

Посочете препоръчителните варианти за решаване на поставения проблем/проблеми.

6.1. Промяна в административната тежест за физическите и юридическите лица от прилагането на препоръчителния вариант (включително по отделните проблеми):

○ Ще се увеличи

◉ Ще се намали

○ Няма ефект

Прилагането на Вариант 2 ще намали административната тежест при провеждане на процедурата за заемане на академична длъжност „доцент“ .

1.1. Изборът следва да е съотносим с посочените специфични въздействия на препоръчителния вариант за решаване на всеки проблем.

1.2. Ако се предвижда въвеждането на такса, представете образуването на нейния размер съгласно Методиката по чл. 7а от Закона за ограничаване на административното регулиране и административния контрол върху стопанската дейност.

6.2. Създават ли се нови/засягат ли се съществуващи регулаторни режими и услуги от прилагането на препоръчителния вариант (включително по отделните проблеми)?

○ Да

◉ Не

Прилагането на Вариант 2 няма да засегне съществуващи регулаторни режими и услуги.

1.1. Изборът следва да е съотносим с посочените специфични въздействия на избрания вариант.

1.2. В случай че се предвижда създаване нов регулаторен режим, посочете неговия вид (за стопанска дейност: лицензионен, регистрационен; за отделна стелка или действие: разрешителен, уведомителен; удостоверителен и по какъв начин това съответства с постигането на целите).

1.3. Мотивирайте създаването на новия регулаторен режим съгласно изискванията на чл. 3, ал. 4 от Закона за ограничаване на административното регулиране и административния контрол върху стопанската дейност.

1.4. Посочете предложените нови регулаторни режими отговарят ли на изискванията на чл. 10 – 12 от Закона за дейностите по предоставяне на услуги.

1.5. Посочете изпълнено ли е изискването на § 2 от Допълнителните разпоредби на Закона за дейностите по предоставяне на услуги.

1.6. В случай че се изменят регулаторни режими или административни услуги, посочете промяната.

6.3. Създават ли се нови регистри от прилагането на препоръчителния вариант (включително по отделните проблеми)?

○ Да

◉ Не

Прилагането на Вариант 2 няма да доведе до създаване на нови регистри.

Когато отговорът е „Да“, посочете регистрите, които се създават и по какъв начин те ще бъдат интегрирани в общата регистрова инфраструктура.

6.4. По какъв начин препоръчителният вариант въздейства върху микро-, малките и средните предприятия (МСП) (включително по отделните проблеми

○ Актът засяга пряко МСП

◉ Актът не засяга МСП

Проектът на Постановление ще окаже въздействие върху МСП с оглед участие на високо образовани и добре подготвени специалисти в икономическия живот на страната.

Изборът следва да е съотносим с посочените специфични въздействия на препоръчителния вариант.

6.5. Потенциални рискове от прилагането на препоръчителния вариант (включително по отделните проблеми):

Не са налице потенциални рискове от прилагането на Вариант 2.

Посочете възможните рискове от прилагането на препоръчителния вариант, различни от отрицателните въздействия, напр. възникване на съдебни спорове и др.

7. Консултации:

○ Проведени са консултации

Посочете основните заинтересовани страни, с които са проведени консултации. Посочете резултатите от консултациите, включително на ниво ЕС: спорни въпроси, многократно поставяни въпроси и др.

◉ Предстоят обществени консултации по чл. 26 от Закона за нормативните актове

Провеждането на обществени консултации ще се осъществява по чл. 26 от Закона за нормативните актове за срок от 30 дни.

Обобщете най-важните въпроси за обществени консултации. Посочете индикативен график за тяхното провеждане и видовете консултационни процедури.

8. Приемането на нормативния акт произтича ли от правото на Европейския съюз?

○ Да

◉ Не

Приемането на нормативния акт не произтича от правото на Европейския съюз.

1.1. Посочете изискванията на правото на Европейския съюз, включително информацията по т. 6.2 и 6.3, дали е извършена оценка на въздействието на ниво Европейски съюз, и я приложете (или посочете връзка към източник).

1.2. Изборът трябва да съответства на посоченото в раздел 1, съгласно неговата т. 1.5.

9. Изисква ли се извършване на цялостна предварителна оценка на въздействието поради очаквани значителни последици?

○ Да

◉ Не

Не се изисква извършване на цялостна предварителна оценка на въздействието поради очаквани значителни последици.

(преценка съгласно чл. 20, ал. 3, т. 2 от Закона за нормативните актове)

10. Приложения:

Приложете необходимата допълнителна информация и документи.

11. Информационни източници:

1. Наредба за държавните изисквания към съдържанието на основните документи, издавани от висшите училища;
2. Закон за висшето образование;
3. Рейтингова система на висшите училища в България;
4. НАЦИД - Национален център за информация и документация, поддържащ бази данни и информационни продукти и услуги в подкрепа на развитието и напредъка на образованието, обучението и науката);
5. Национална програма за развитие „България 2030“
6. Регистър на всички действащи и прекъснали студенти и докторанти по степени на обучение и по професионални направления
7. Регистър на завършилите студенти и докторанти
8. Национален статистически институт;
9. Стратегия за развитие на висшето образование в Република България 2021 - 2030 г.;

10. Парижко комюнике от 2018 г.

Посочете изчерпателен списък на информационните източници, които са послужили за оценка на въздействията на отделните варианти и при избора на вариант за действие: регистри, бази данни, аналитични материали и др.

12. Име, длъжност, дата и подпис на директора на дирекцията, отговорна за извършването на частичната предварителна оценка на въздействието:

Име и длъжност: Росица Колева, директор на дирекция „Висше образование“ в Министерството на образованието и науката

Дата:

Подпис:

27.3.2026 г.

X

Росица Колева
Директор на дирекция ВО
Signed by: Rositsa Hristova Koleva